

STM 1947

Tobias Norlinds sista arbetsplaner

Av Stig Walin

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

TOBIAS NORLINDS SISTA ARBETSPLANER

I den nekrolog över Tobias Norlind, varmed denna årg. av STM inledes, har C.-A. Moberg fäst uppmärksamheten på två vitt skilda ämnesområden, som båda i ungefär lika hög grad stodo i centrum för den hädangångne forskarens intresse under de sista årtiondena. Det ena av dessa områden var musikinstrumentssystematiken, det andra en sammanfattande framställning av den svenska tonkonstens öden från de avlägsna tidsperioder, då den först ännu otydligt börjar framträda i historiens ljus, och ända fram till våra dagar. Det sist publicerade större arbetet inom det förstnämnda området är »Musikinstrumentens historia i ord och bild» med 1941 som tryckår. Men att den svårberästrade instrumentforskningen även senare sysselsatte Norlind, där-om vittnar ett i Musikhistoriska museet förvarat manuskript från 1945 till en på tyska avfattad allmän instrumentlära med utom en översikt sex mer eller mindre fullständigt utarbetade huvudavdelningar, nämligen »Physiologische Instrumentenkunde», »Angewandte Instrumentenkunde», »Linguistische Instrumentenkunde», »Morphologische Instrumentenkunde», »Geographische Instrumentenkunde» och »Kulturelle Instrumentenkunde». Det är i detta verk alltså fråga om ett närmare utförande av de utkast till instrumentlärans utvidgning utöver den rena systematiken, som Norlind bifogade sin uppsats »Musikinstrumentensystematik» i STM:s 14. årg. 1932. De allra sista årens forskarmöda ägnade Norlind dock främst åt det andra av de båda nämnda områdena, den svenska musikhistorien i en sammanfattande översikt. Hans sista av trycket utgivna självständiga arbete över huvud taget är denna översikts begynnelse, »Bilder ur Svenska Musikens Historia från äldsta tid till medeltidens slut», som utkom så sent som sistförlutna vår. Och det sista manuskriptet av hans hand utgör planläggningen till ett verk med titeln »Bilder ur Svenska Musikens Historia. Frihetstiden (1720—1771)», med vilket översikten skulle föras fram till Gustav III:s lysande tidevarv. Detta manuskript, också det i Musikhistoriska museet, omfattar sammanlagt 45 endast på den ena sidan med blyerts eller bläck skrivna blad i litet kvartoformat. Norlind ger på dessa blad ett utkast, en skiss till en volym, som i färdigt skick skulle omfatta ca 320 trycksidor. Denna skiss ger väl en bild av det rika stoffets disposition i stora drag men skänker inga som helst tillförlitliga upplysningar om hur utarbetningen i detalj skulle gestalta sig. Verket skulle uppdelas i två stora huvudavdelningar, den första omfattande Fredrik I:s tidsålder (1720—1751), den andra Adolf Fredriks tidsålder (1751—1771). I olika kapitel skulle sedan de

viktigaste yttringarna av vår musikodling behandlas med en gruppering av stoffet likartad den som kommit till användning i de redan publicerade banden av denna väldiga svenska musikhistoria. Av manuskriptet framgår det, att Norlind avsåg att ägna ett påfallande stort utrymme åt epokens inhemska tonsättare, åt deras verk och stil. Tyvärr äro utkastet till de olika avdelningarna och kapitlen, som redan antytts, så kortfattade, att en publicering av dem knappast låter sig göra, varken in extenso eller i utdrag. En sådan skulle ge endast en mager stomme utan någon som helst säker vägledning om den tänkta utfyllnaden. Manuskriptets skiss till det planlagda arbetets första huvuddel är daterad »30/7—4/8 47». Skissen till den andra huvuddelen bär följande påskrift i blyerts: »Frihetstidens senare skede [Adolf Fredr:s regering (1751—1771) Skiss påbörj. d. 5/8 47] avslutad d. 6/8 47». Redan dagen därpå, den 7 aug., lades den intill dess oförminskat vitale forskaren helt oväntat på den sjukbädd, från vilken han aldrig mer skulle resa sig. Av personer, som stodo Tobias Norlind nära i arbetet, är det omvitnat, att hans forskningar under sommarmånaderna 1947 syntes honom rikt givande och att de beredde honom en stor glädje. De gällde ju också en epok, som Norlind redan tidigare ägnat några av sina allra bästa studier, främst då Hülphers-uppsatsen från år 1937 i STM:s 19. årg.

Stig Walin